

**Noua politică externă a României –
între Washington și Bruxelles**

*Howard Johnson Grand Plaza Hotel
București 14 februarie 2005*

Odată cu alternanța la putere survenită în urma alegerilor din 12 decembrie 2004 România și-a reorientat – în special prin vocea noului președinte ales Traian Băsescu – prioritățile de politică externă. Accente care în ultimii ani au rămas în fundal au primit acum o nouă dimensiune, care va trebui administrată de România în viitorul imediat în contextul în care țara noastră depune eforturi pentru a-și consolida relația specială cu Statele Unite, precum și pentru parcurgerea ultimilor pași – esențiali – de integrare în Uniunea Europeană.

Despre avantajele și dezavantajele acestei reorientări și reșezării a priorităților României în politica externă și-a propus să discute a doua întâlnire a Mesei Rotunde “*România în politica internațională*” organizată de Fundația Friedrich Ebert în cooperare cu Institutul Ovidiu Șincai.

1. Adrian Severin, Director Coordonator al Institutului „Ovidiu Șincai”

Tema pusă azi în discuție reprezintă o problemă de actualitate pentru că actuala guvernare a stabilit clar orientarea sa de politică externă pe „axa Washington – Londra – București”. Totuși, această axă merge și mai departe din punct de vedere strategic, până la Moscova. În schimb, dimensiunea europeană este abordată doar pe termen scurt și în mod tehnic. România este în această viziune un „stat-punte”, dar există riscul ca ea să devină un „stat-țintă”.

În prezent se încearcă rezolvarea problemei securității doar printr-o relație specială cu Statele Unite și a problemei economice prin aderarea la Uniunea Europeană, după modelul britanic.

Doctrina „cercurilor concentrice” din perioada 1996-1997 (regional, continental, global) accentua identitatea europeană a României, vocația euroatlantică și apropierea de Balcani. De asemenea, poziția României în cadrul Convenției Europene pentru adoptarea Constituției Europene a fost mai apropiată de modelul franco-german al unei „Europe politice pe baze federale”. În prezent ne situăm pe poziții divergente cu acest model, ceea ce ne limitează viziunea prin scoaterea în prim plan a unui interes național prost înțeles.

Trebuie menționat, totuși, că parteneriatul strategic cu Statele Unite nu exclude integrarea în Uniunea Europeană. Nici ideea Pactului de Stabilitate pentru Caucaz nu este o idee rea, însă ea trebuie susținută cu resurse financiare reale.

La urma urmei, însăși extinderea NATO și extinderea UE au fost susținute de fostele state de frontieră ale celor două organizații, care au un rol important de jucat, cum poate fi și cazul României. Însă faptul că principalii clienți ai noii politici externe a țării sunt statele din grupul transatlantic și nu din nucleul UE, și că Statele Unite și

ÎN POLITICA INTERNAȚIONALĂ

Rusia se bucură de poziții privilegiate în această strategie, afectează afirmarea identității europene a României. Ținta diplomației românești trebuie să fie refondarea Uniunii Europene și nu subminarea ei. Din păcate, actuala politică externă nu este decât o traducere a politicii interne, urmărindu-se introducerea unui sistem politic prezidențial similar cu cel american, în care accentul este pus pe asigurarea securității în defavoarea respectării drepturilor omului.

2. Adrian Pop, Facultatea de Științe Politice, Universitatea “Dimitrie Cantemir”

Interesele de politică externă ale României sunt definite în prezent prin două paliere ale puterii politice: „palierul Băsescu” și „palierul MAE”. Dacă viziunea prezidențială este mult simplificată, viziunea MAE este complexă și mai nuanțată.

Viziunea Băsescu are în prim plan trei mari probleme: integrarea europeană, „axa Washington – Londra – București” și România – frontieră a NATO și UE la Marea Neagră. În primul caz, accentul cade pe relația cu tandemul franco-german. În al doilea caz este vizată relația specială cu Statele Unite și Marea Britanie. În ultimul caz este vizată relația cu țările ex-sovietice pro-occidentale (Republica Moldova, Ucraina și Georgia).

Viziunea MAE are în prim plan aceleași teme care, însă sunt abordate mai nuanțat. Astfel, integrarea europeană este detaliată pe domenii de acțiune. Ipostaza României ca frontieră a NATO conține mai multe direcții strategice precum: obținerea sprijinului Washington-ului și Bruxelles-ului, Marea Neagră și Caucazul, proiectarea „lecției românești” în zonele vecine, parteneriatul cu Republica Moldova (ceea ce presupune o ambasadă mai complexă la Chișinău). Există, însă, și un element de continuitate cu fosta guvernare în privința interesului pentru sud-estul Europei, a stimulării cooperării regionale pentru integrarea în structurile europene și euro-atlantice, precum și a diplomației culturale (prin intermediul consulatelor onorifice și a Institutului Cultural Român).

Viziunea Băsescu are șanse mai mari de reușită, deși greșește prin folosirea termenului de „axă”. Această sintagmă a fost mai curând apanajul regimurilor totalitare din trecut și indică o poziție belicoasă. În privința conținutului strategiei „axa” nu era necesară pentru că exista deja un parteneriat strategic cu Statele Unite, iar Marea Britanie era deja un partener european privilegiat. În plan diplomatic, sintagma respectivă ar putea produce mefiența principalelor state europene (Franța și Germania).

Prezența la Marea Neagră nu este o noutate, ci o constantă a geopoliticii românești. România constituie prelungirea naturală a NATO și UE către această zonă. Însă strategiile celor două organizații au fost puțin congruente în trecut, iar pentru România congruența lor este imperativă. La aceste strategii se pot alătura Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră, Forumul Mării Negre, acțiunea NATO *Out-of-Area* și acțiunea Uniunii Europene pentru combaterea „conflictelor înghețate”. România ar putea contribui prin această congruență la extinderea democrației înspre Orientul Mijlociu.

În chestiunea transnistreană, România s-a eschivat prea mult timp, pasând problema președinției portugheze la sfârșitul anului 2001. Strategia celor 3 „D” ar putea asigura reinsertia României în zonă.

Decuplarea integrării europene de problemele de securitate națională pornește de la premisa că Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA) are un rol regional, iar NATO are un rol internațional. În situația actuală, complementaritatea celor două favorizează România. De aceea, opțiunea nu trebuie să fie între Washington și Bruxelles, ci trebuie gândită o strategie „Bruxelles la pătrat”.

Nu există, totuși, elemente de substanță ale vizitelor voluntariste ale președintelui Băsescu. În același timp, însă, este foarte important să gândim strategii în România. Politica în zona Mării Negre trebuie să fie circumscrisă politicii externe a UE. Trebuie mizat pe complementaritatea NATO-UE, iar Rusia trebuie angrenată în rezolvarea „conflictelor înghețate”, inclusiv în urma cooptării unor zone ale CSI în zona economică a UE.

3. Bogdan Chirieac, Redactor-șef adjunct la cotidianul *Adevărul*

Viziunea domnului președinte Băsescu pornește de la o serie de premise greșite. În primul rând, România nu este „buricul pământului” ca să fie străbătută de tot felul de „axe”. În al doilea rând, integrarea europeană trebuie să canalizeze în acest moment toate resursele României. Franța și Germania sunt parteneri esențiali care au început să aibă semne de întrebare în privința României. În al treilea rând, statele din est au probleme în relația cu România. Cu Ucraina există dispute în privința canalului Bâstroe și a Insulei Șerpilor. Republica Moldova nu are încă o politică certă în privința Transnistriei și nu este treaba noastră să le rezolvăm lor problema. Cu Rusia s-a realizat semnarea unui tratat destul de târziu, însă relațiile se mențin la cote joase.

Orice doctrină de politică externă are nevoie de un buget consistent. România nu dispune în prezent de astfel de resurse și nu poate concura, din acest punct de vedere, cu actorii relevanți în mod real, adică Statele Unite, Uniunea Europeană și Rusia. Simpla acțiune diplomatică nu este de ajuns.

Marea Britanie și Statele Unite nu sunt, de fapt, interesate de proiectul românesc la Marea Neagră. Și, înainte de a ne elibera de sub „controlul” franco-german, ar trebui să ajungem mai întâi în acea situație. România trebuie să-și asume, eventual, sarcina de a prelua politica la Marea Neagră a Uniunii Europene. Bineînțeles, relația cu Republica Moldova este cea mai importantă componentă a politicii la Marea Neagră, însă ea trebuie să se manifeste prin sprijinirea integrării Republicii Moldova în UE, abia după ce România va fi integrată.

4. Iulian Fota, fost Consilier al Ministrului Apărării Naționale 1996-2000

În această discuție trebuie să separăm retorica de realitate. De fapt, așa numita „axă” exista deja dinainte de 2005: între 2000 și 2004, cei mai mulți consilieri din România erau britanici. S-a lucrat bine și cu Bruxelles-ul, mai ales în domeniul privatizărilor de succes, dar și a problemelor de securitate (Bosnia) și a crimei organizate.

Din punct de vedere diplomatic performanța noului președinte merită să fie apreciată: au fost vizitate capitale cheie cum ar fi Chișinău, Kiev, Londra și, în curând, Moscova. Marea Neagră nu constituie un subiect nou. România trebuie să scape de complexe și să acționeze autonom. Uniunea Europeană și Statele Unite vor acționa complementar pentru ca nu pot fi separate.

5. Vasile Secăreș, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

De obicei, noile administrații vin cu noi evaluări ale securității naționale. Noua doctrină ar fi justificată de: (a) noi configurații politice internaționale; (b) o „citire” mai bună a priorităților internaționale; (c) o nouă abordare originală.

Deocamdată este prea devreme pentru a aprecia dacă e cazul unei noi doctrine de politică externă. Ceea ce există sunt noi accente în anumite direcții – relația cu SUA (modelul german ar putea fi util în acest sens), centrii internaționale de putere (se încearcă un joc complicat pe riftul euro-atlantic), prezența consolidată la Marea Neagră (pe linia NATO – UE). În politica la Marea Neagră, nu există, însă o coordonare între NATO și UE.

În această situație coerența este foarte importantă, pentru că nu se poate pendula la nesfârșit între Washington și Bruxelles. România poate sprijini o politică europeană în această zonă, însă ea trebuie să aibă mai întâi o economie destul de puternică (companii private) pentru a fi un actor real pe scena regională.

6. Liviu Mureșan, Președinte Executiv al Fundației *Eurisc*

Deocamdată, cea mai puternică firmă care acționează pe teritoriul României și în regiune este COT (Crima Organizată Transfrontalieră). În acest context, vizita de la Moscova va fi foarte importantă pentru că va pune bazele combaterii COT și va oferi indicii privind viitoarea politică externă a Moscovei. România se află într-o zonă foarte mult tranzitată de cot, între Ucraina și Serbia. De aceea răspunderea autorităților române este foarte mare, iar așteptările din exterior sunt foarte mari.

Germania rămâne un partener foarte important. De aceea, vizita președintelui Băsescu la Berlin, din 21 martie, va fi un moment esențial pentru politica externă a României. Ea trebuie să devină un partener predictibil pentru țările europene.

Trilateralele în care este implicată România sunt construcții de ancorare trecute în plan secund care trebuie reactivate, mai ales în relația cu Republica Moldova și în cadrul politicii la Marea Neagră. Trebuie să începem să avem producții originale de gândire strategică. În prezent, vulnerabilitatea principală a României este lipsa analizei strategice. Trebuie realizată o coordonare instituțională, iar comparația cu Bulgaria nu este utilă, ar trebui să ne comparăm cu Polonia.

7. Florin Abraham, Șef Departament de Analiză și Prognoză, Institutul „Ovidiu Șincai”

Se remarcă faptul că acțiunile executivului bicefal al României sunt diferite și chiar contrare. În timp ce Președinția susține o politică bazată pe „axă”, guvernul este interesat mai mult de relația cu Uniunea Europeană.

8. Vasile Pușcaș, deputat, membru în Comisia de Politică Externă a Camerei Deputaților

România este situată într-o zonă periferică din toate perspectivele: Bruxelles, Washington sau Moscova. În această situație ea are patru opțiuni: obediența, consensul, consecvența și obiecția.

Prioritățile țării în politica externă și internațională sunt: (1) integrarea în uniunea Europeană; (2) redefinirea transatlanticismului (reconcilierea diferențelor dintre Washington, Paris și Berlin); (3) politica de vecinătate. Aceasta din urmă nu este foarte confortabilă pentru o țară făcând parte din periferie. Ca urmare a integrării în UE, politica europeană de vecinătate va deveni și politica României. Interdependențele economice globale sunt mult mai importante, însă, decât politicile regionale, fiind redată de cei patru „geo” (geopolitic, geostrategic, geoeconomic și geocultural).

În următoarele 3-6 luni vom avea o formulă coerentă de politică externă. Sintagma „doctrină” poate fi atribuită doar unui summum pe care nu îl regăsim în prezent. Politica la Marea Neagră este de fapt utilitaristă, ea vizând amplasarea de baze americane pe teritoriul României în strânsă legătură cu situația din Orientul Mijlociu.

9. D-I Schneider (Germania)

Germania nu este neliniștită de „axa Washington – Londra – București” pentru că Statele Unite și Marea Britanie sunt și aliații săi. Statele Unite au fost un partener privilegiat al României și în ultimii patru ani.

Relația româno-germană trebuie să continue pe coordonate pozitive. În trecut trebuie spus că parteneriatul cu SUA nu este dublat și de o politică a vizelor corespunzătoare. Nici investițiile anglo-americane în România nu sunt atât de mari. În același timp, problema „riftului” transatlantic nu mai e atât de importantă pe agenda occidentală. Alianța a României cu SUA și Marea Britanie e puțin întârziată. Uniunea Europeană a jucat un rol mult mai activ în Ucraina, Georgia și la Marea Neagră.

Exclusivismul politicii externe românești poate surprinde partenerii europeni. Uniunea Europeană e mai mult decât o piață comună. Și doar UE are resurse pentru o politică coerentă la Marea Neagră.

10. G. Lupeș, Președinte al Asociației de Drept Internațional și Relații Internaționale

În prezent, nu există o „doctrină”, ci doar o „metaforă” în politica externă românească. Nu este bine să încurajăm stratificări între state prin asemenea strategii exclusiviste.